

Sygn. akt I UK 182/10

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 grudnia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Małgorzata Gersdorf (przewodniczący)

SSN Roman Kuczyński

SSN Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania A. Ż.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o prawo do renty rodzinnej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 14 grudnia 2010 r.,
skargi kasacyjnej Prokuratora Generalnego od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 2
września 2009 r.,

oddala skargę kasacyjną.

U z a s a d n i e

Decyzją z dnia 8 maja 2008 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił A. Ż. prawa do renty rodzinnej po zmarłej matce L. J.

Ubezpieczona wniosła odwołanie od powyższej decyzji, podnosząc, że jej matka przepracowała w Polsce 16 lat a ona sama znajduje się w bardzo trudnej sytuacji materialnej i życiowej.

Wyrokiem z dnia 18 grudnia 2008 r. Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i

Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że matka ubezpieczonej L. J. do dnia 23 czerwca 1997 r. mieszkała i pracowała w Polsce, a następnie wyjechała do USA, gdzie zamieszkiwała do dnia śmierci, tj. do dnia 30 maja 2007 r. Udokumentowano 16 lat, 11 miesięcy i 1 dzień okresów składkowych L. J., przy czym w okresie 10 lat poprzedzających zgon - jedynie 22 dni okresu ubezpieczenia. Zgon L. J. nastąpił po upływie 18 -tu miesięcy od ostatniego okresu ubezpieczenia.

Mając powyższe ustalenia na uwadze, Sąd Okręgowy w oparciu o treść art. 65 ust. 1 i 2 oraz art. 57 ustawy z 17. grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2009 r. Nr 153 poz. 1227 ze zm.) uznał, że zmarła L. J. nie spełniła warunków do przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy ani do emerytury, a zatem A. Ż. nie spełnia przesłanek nabycia prawa do renty rodzinnej.

Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 2 września 2009 r. oddalił apelację ubezpieczonej od powyższego wyroku.

W uzasadnieniu Sąd drugiej instancji przywołał przepis art. 6 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.), z którego wywiódł, iż ustalanie wymiaru okresów składkowych i nieskładkowych może dotyczyć jedynie podleganiu ubezpieczeniu na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, natomiast praca L. J. świadczona w USA nie może być zaliczona do okresów składkowych i nieskładkowych wyszczególnionych w art. 6 i 7 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. Sąd Apelacyjny wskazał także, że art. 86 ust 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (jednolity tekst: Dz.U. z 2008 r. Nr 89, poz. 415 ze zm.) nie ma zastosowania do uprawnień emerytalno-rentowych, skoro z jego treści wynika, że udokumentowane okresy zatrudnienia za granicą u pracodawcy zagranicznego są zaliczone do okresów pracy w Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie uprawnień pracowniczych. Przepis ten nie dotyczy zatem uprawnień emerytalnych.

Wyrok ten został zaskarżony skargą kasacyjną przez Prokuratora Generalnego, który wniósł o jego uchylenie w całości i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucono naruszenie prawa materialnego: art. 8 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS, przez pominięcie przy ustalaniu prawa A. Ż. do renty rodzinnej okresu ubezpieczenia pracowniczego jej matki L. J. za granicą, do czego Sąd drugiej instancji był obowiązany na podstawie art. 9 pkt 1 i 4 Umowy o zabezpieczeniu społecznym między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki podpisanej w Warszawie dnia 2 kwietnia 2008 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 46, poz. 374), obowiązującej od dnia 1 marca 2009 r., a także naruszenie przepisów postępowania: art. 316 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez niezastosowanie reguły, zgodnie z którą Sąd wydaje wyrok biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy, co bez wątpienia miało istotny wpływ na wynik sprawy, bowiem gdyby Sąd Apelacyjny, mając na uwadze zmianę stanu prawnego w toku postępowania, jak też i konieczność poczynienia w związku z tym dodatkowych ustaleń, wziął powyższe okoliczności pod uwagę, to wówczas miałby możliwość wydania wyroku uchylającego zaskarżone orzeczenie i przekazującego sprawę na podstawie art. 477^{14a} k.p.c. do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu.

W uzasadnieniu skargi wskazano, że w dacie orzekania przez Sąd Apelacyjny obowiązywała już od 1 marca 2009 r. ratyfikowana przez Rzeczpospolitą Polską w dniu 7 listopada 2008 r. Umowa o zabezpieczeniu społecznym między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki, podpisana w Warszawie dnia 2 kwietnia 2008 r. Umowa ta w art. 9 pkt 1 i 4 nakazuje przy ustalaniu prawa do świadczeń uzależnionych w Rzeczypospolitej Polskiej od okresów ubezpieczenia w zawodzie lub konkretnym zatrudnieniu, uwzględniać okresy ubezpieczenia zgromadzone w konkretnym zatrudnieniu również w Stanach Zjednoczonych oraz je sumować.

Zauważono wprawdzie, iż postanowienia przejściowe i końcowe zawarte w umowie nie zawierają uregulowań intertemporalnych, z których wynikałoby, że Umowę można stosować do spraw wszczętych przed jej wejściem w życie, ale z art. 22 pkt 2 wynika, iż przy ustalaniu prawa do świadczeń zgodnie z postanowieniami Umowy uwzględniane są okresy ubezpieczenia, które nastąpiły przed datą jej wejścia w życie, a osobą uprawnioną jest osoba żyjąca.

Sąd Najwyższy, zważył co następuje:

Skarga kasacyjna nie ma usprawiedliwionych podstaw zarówno w zakresie zarzutu naruszenia prawa materialnego jak i procesowego.

W myśl art. 7 ust. 1 Umowy o zabezpieczeniu społecznym między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki podpisaną w Warszawie w dniu 2 kwietnia 2008 r. i obowiązującą od 1 marca 2009 r., z zastrzeżeniem innych postanowień Umowy, jeżeli według przepisów prawa jednej Strony warunkiem nabycia prawa do świadczeń jest zgromadzenie okresów ubezpieczenia, instytucja właściwa tej Strony uwzględnia okresy ubezpieczenia przebyte zgodnie z przepisami prawa drugiej Strony, chyba że takie okresy nakładają się na siebie. Ten właśnie przepis stanowi podstawę uwzględniania przy ustalaniu przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych prawa do emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy i renty rodzinnej okresów ubezpieczenia przebytych w USA. Natomiast powołany w skardze art. 9 pkt 1 Umowy (jeżeli przepisy prawa Rzeczypospolitej Polskiej, uzależniają prawo do świadczeń od zgromadzenia okresów ubezpieczenia w zawodzie lub konkretnym zatrudnieniu, ubezpieczonym w ramach specjalnego systemu, okresy ubezpieczenia zgromadzone w tym samym zawodzie lub konkretnym zatrudnieniu w Stanach Zjednoczonych są uwzględniane przez instytucję właściwą Rzeczypospolitej Polskiej przy ustalaniu świadczeń) dotyczy kwestii związanych z ustalaniem prawa do emerytury uzależnionej od wymaganej ilości okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (np. na podstawie art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS). Z kolei również wskazywany ust. 4 tego artykułu określa zasady ustalania wysokości świadczenia - nie dotyczy więc prawa do niego. W art. 22 ust. 1 Umowy postanowiono, że nie stanowi ona podstawy do żadnych roszczeń o wypłatę świadczenia za jakikolwiek okres poprzedzający datę jej wejścia w życie. Jego dopełnieniem jest art. 16 ust. 3, w myśl którego postanowienia Części III mają zastosowanie wyłącznie do tych świadczeń, w przypadku których wnioski zostały złożone nie wcześniej niż w dniu wejścia w życie niniejszej Umowy. Przepis art. 7 ust. 1 Umowy zawarty jest w jej Części III (Postanowienia dotyczące świadczeń). Art. 16 ust. 3, mający charakter

intertemporalny, w sposób jednoznaczny wskazuje, że postanowienia Umowy, obowiązującej od 1 marca 2009 r., nie mają zastosowania do wniosków złożonych przed tą datą, a więc także do wniosku ubezpieczonej z dnia 8 kwietnia 2008 r. o przyznanie renty rodzinnej. Z tych przyczyn Sąd Apelacyjny nie uchybił przepisowi art. 8 ustawy o emeryturach i rentach w związku z art. 7 ust. 1 Umowy. Skoro zmiana stanu prawnego w toku postępowania odwoławczego przed Sądem Apelacyjnym nie miała wpływu na uprawnienia ubezpieczonej, stąd już z tego powodu bezzasadny jest zarzut naruszenia art. 316 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na mocy art. 398¹⁴ § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji.